

**Основи**

**антиретро-  
вірусної  
терапії**

Для Чеського товариства боротьби зі СНІДом Центр громадської роботи опублікував книгу у 2025 році.

ISBN: 978-80-88634-12-6

# Вступна частина

Ця брошура присвячена лікуванню ВІЛ-інфекції (антиретровірусній терапії, АРТ) і має на меті надати повну та зрозумілу інформацію людям, які живуть з ВІЛ — особливо тим, у кого планується початок лікування. Текст створено у співпраці з людьми, які живуть з ВІЛ, з працівниками спільнот і медичними фахівцями. Інформація базується на найновіших **Рекомендованих протоколах догляду за дорослими з ВІЛ**, виданих **Товариством інфекційної медицини Чеського лікарського товариства імені Яна Євангелісти Пуркине** ([www.infektologie.cz](http://www.infektologie.cz)).

Ця брошура не замінює консультацію з вашим лікарем чи лікаркою.

# Перші запитання: ЩО, КОЛИ, ЧОМУ?

## Що таке АРВ і що таке АРТ?

ВІЛ — це ретровірус, і лікується він антиретровірусними препаратами (АРВ).

**АРТ (antiretroviral therapy)** — це комбінація ефективних ліків, що пригнічують розмноження ВІЛ. Зазвичай це 2–3 препарати, часто в одній таблетці. Існують також ін'єкційні форми. Оптимальний режим обирає ваш лікар або лікарка.

## Чи працює АРТ?

На сьогодні ми ще не можемо повністю вилікувати ВІЛ, але сучасна АРТ знижує рівень вірусу до дуже низького — ідеально невизначального (undetectable) — рівня. Вона ефективна для людей будь-якого віку, статі чи шляху передачі вірусу. Основна умова — **регулярний і правильний прийом ліків**.

## Чи потрібна АРТ усім?

Так. АРТ рекомендована **всім людям, які живуть з ВІЛ**.

## Коли починати?

У Чехії лікування АРТ розпочинають **невдовзі після встановлення діагнозу**, після проведення необхідних обстежень, які допомагають обрати оптимальний режим.

## А як щодо побічних ефектів?

Сучасна АРТ має низький ризик серйозних побічних реакцій або лікарських взаємодій. Якщо вони виникають, зазвичай є легкими та минають протягом кількох тижнів. Будь-які труднощі слід **обговорити з лікарем або лікаркою**.

« Моє лікування ВІЛ — це не якась складна наука. І завдяки знанням я краще розумію, як воно працює, і можу активніше брати участь у своєму лікуванні. Якщо щось незрозуміло — завжди обговорюю це з лікаркою. »

— Петра, Брно

# Основні аналізи для контролю ефективності лікування

## Кількість CD4+ лімфоцитів

Показує стан імунної системи. Вимірюється в клітинах в  $\text{мм}^3$  (клітини/ $\text{мм}^3$ ). У здорових людей значення зазвичай становить від 500 до 1500 клітин/ $\text{мм}^3$ .

## Вірусне навантаження (ВН)

ВН — це кількість копій ВІЛ в 1 мл крові. Це **основний показник ефективності АРТ**. Мета лікування — **невизначальне вірусне навантаження**.

## У вас виявили ВІЛ?

Діагноз ВІЛ може бути шоком. Підтримку пропонують, наприклад, служба **Kontakt+** (психосоціальна та терапевтична допомога) та програма **Buddy** (взаємна підтримка людей, які живуть з ВІЛ, особливо на початку) від **Чеського товариства допомоги при СНІДі**.

## Як працює АРТ?

АРТ не виліковує ВІЛ, але **пригнічує його розмноження**. Вірусне навантаження знижується до дуже низького — ідеально невизначального рівня. Завдяки цьому **збільшується кількість CD4+ клітин і відновлюється імунітет** до рівня, подібного до здорової людини.

## Як довго потрібно приймати АРТ?

Оскільки сучасні ліки не можуть повністю вилікувати ВІЛ, **АРТ приймається пожиттєво**, подібно до лікування гіпертонії або діабету.

## Чи можна перервати лікування?

Ні. Ефективність АРТ залежить від **регулярного і точного прийому**. Після припинення лікування вірус швидко починає знову розмножуватися, що призводить до пошкодження імунної системи. Навіть коротка перерва підвищує ризик розвитку **резистентності** (нечутливості), коли ліки перестають діяти.

## А якщо я почувуюся добре без ліків?

Без лікування ВІЛ продовжує розмножуватися і пошкоджує імунну систему. Тривала активація імунітету також пов'язана з **вищим ризиком серцево-судинних захворювань і деяких видів раку**. Тому початок АРТ корисний навіть тоді, коли ви почуваетесь здоровими.

## Чи АРТ завжди ефективна?

Перед початком терапії проводять низку обстежень (у тому числі **тест на резистентність (чутливість) вірусу**), щоб обрати оптимальний режим саме для вас.

# Взаємодії, алкоголь і наркотики

## Лікарські взаємодії, харчові добавки та вітаміни

Сучасні режими зазвичай мають небагато взаємодій, але повністю виключити їх неможливо.

**Завжди повідомляйте лікаря/лікарку** про всі ліки, добавки та зміни у їх прийомі.

## Алкоголь і наркотики

Алкоголь і рекреаційні наркотики **не є протипоказанням** для АРТ, але можуть призвести до пропусків прийому ліків, що загрожує неефективністю лікування. Для здоров'я найважливішим є **регулярний прийом АРТ та здоровий спосіб життя**.

« Я думав, що ВІЛ мене не стосується, але здав тест профілактично на одному фестивалі. Завдяки цьому діагноз поставили вчасно, і я швидко почав лікування. Завдяки лікам я живу абсолютно нормально, єдине — маю щодня приймати одну таблетку. Я працюю позмінно, тому іноді важко не забути. Зараз із лікарем обговорюємо можливість перейти на ін'єкційні ліки — це зробить життя ще простішим. »

— Томаш, 32 роки, Острава

## **Чому ВІЛ неможливовилікувати**

Хоча сучасна АРТ дуже ефективна, вона **пригнічує лише активний вірус**. У різних органах (лімфатичні вузли, кишківник, печінка, мозок тощо) залишаються **резервуари сплячого вірусу**, який не розмножується і тому не піддається лікуванню.

Якщо терапію припинити, вірус «прокидається», починає знову розмножуватися й ушкоджує імунну систему.

## **Чи можуть діти приймати АРТ?**

Так. АРТ доступна **для всіх людей з ВІЛ**, незалежно від віку.

Режими лікування та форма препаратів можуть відрізнятися залежно від вікової групи.

## **Чи впливає стать на ефективність АРТ?**

Ні. За умови правильного та регулярного прийому АРТ **однаково ефективна для всіх статей**, у тому числі для трансгендерних людей.

## **Чи можна приймати АРТ під час вагітності?**

Так. АРТ під час вагітності **запобігає передачі ВІЛ від матері до дитини**.

Якщо жінка планує вагітність або дізналася, що вагітна, вона повинна **негайно повідомити про це лікаря**, який при потребі скоригує лікування.

« Коли лікарка повідомила мені, що у мене ВІЛ, я була в повному шоці. Здавалося, що світ зупинився. Я думала, що помру. Уявляла людей із СНІДом із телерепортажів — виснажених і помираючих. Не знала, що завдяки сучасному лікуванню сьогодні можна жити довге й повноцінне життя.

Мій рівень вірусу тоді був дуже високим, а CD4-клітин майже не залишилося. Я відразу почала лікування. Боялася побічних ефектів, але розуміла, що іншого виходу немає.

Сьогодні, через двадцять років, у мене нульове вірусне навантаження, імунітет як у здорової людини. Я працюю, маю чоловіка і дитину. ВІЛ — частина мого життя, але він мене не обмежує. Приймаю одну таблетку раз на день, завжди в один і той самий час. Завдяки лікуванню я живу абсолютно нормально — чого раніше навіть уявити не могла. »

— **Мартина, 48 років, Острава**

# Початок АРТ

## Чи важко розпочати лікування?

Більшість людей переконуються, що приймати АРТ набагато простіше, ніж вони спочатку думали.

Важливо:

- ✦ приймати ліки **регулярно, завжди в один і той самий час**,
- ✦ **дотримуватися рекомендацій лікаря** — приймати ліки з їжею або без неї, залежно від призначення,
- ✦ **не переривати лікування**,
- ✦ пам'ятати, що можливі побічні ефекти зазвичай легкі та з часом минають,
- ✦ у разі серйозних труднощів або незрозумілих симптомів **звертатися до свого лікаря**.

## Коли починається лікування ВІЛ?

У Чехії АРТ розпочинають **невдовзі після встановлення діагнозу ВІЛ**, незалежно від стану імунної системи.

У більшості випадків терапію починають **приблизно через два тижні** після першого візиту до ВІЛ-центру, коли готові результати початкових лабораторних аналізів. Ці результати допомагають обрати **найкращу схему лікування**.

## Чи ефективна АРТ на пізніх стадіях ВІЛ або СНІДу?

Так. Навіть при низькому рівні CD4+ клітин лікування може бути **дуже ефективним**. Якщо імунна система вже значно ослаблена, на початку терапії лікар може додати **додаткові препарати**, щоб зменшити ризик опортуністичних інфекцій. При регулярному прийомі навіть пізно діагностовані пацієнти можуть досягти **невизначального вірусного навантаження** та поступового відновлення імунітету.

Рідко може виникнути так званий **синдром відновлення імунної системи (IRIS)** — надмірна реакція імунної системи на іншу, раніше непомічену інфекцію. Цей стан може бути серйозним, але **піддається лікуванню**. Лікар завжди детально пояснює пацієнтові, що це означає.

## U=U (H=N) та лікування як профілактика

АРТ корисна не лише для здоров'я самої людини, але й для її оточення. Якщо **вірусне навантаження в крові залишається невизначальним щонайменше 6 місяців**, вірус **не передається статевим шляхом**. Цей принцип позначається як **U=U (undetectable = untransmittable)**, що означає **H=N — невизначальний = непереданий**.

Цей факт підтверджено численними масштабними дослідженнями й є одним із найбільших досягнень сучасної АРТ. Він дозволяє людям, які живуть з ВІЛ, жити **повноцінно й без обмежень**, включно з **інтимними стосунками з ВІЛ-негативними партнерами** або **плануванням батьківства**.

Дослідження **PARTNER** та **Opposites Attract** показали **нульову кількість передач ВІЛ** у парах, де ВІЛ-позитивний партнер мав незначальне вірусне навантаження, навіть при **сексуальних контактах без презерватива**. Такі пари — як гетеросексуальні, так і гомосексуальні — мали секс **понад 100 000 разів без жодного випадку передачі інфекції**.

Тому презервативи залишаються важливими **передусім для запобігання небажаним вагітності та іншим інфекціям, що передаються статевим шляхом**.

« Ми з партнером обидва живемо з ВІЛ і обидва маємо нульове вірусне навантаження. Завдяки лікуванню знаємо, що не передаємо вірус далі. Між собою презервативи не використовуємо — це частина нашої довіри.

Але ми домовилися, що якщо матимемо інших партнерів, презерватив обов'язково використаємо, щоб уникнути інших інфекцій.

ВІЛ нас не обмежує. Завдяки лікуванню ми живемо цілком нормальним і повноцінним життям. »

— Петр, 39 років, Брно

# А як щодо побічних ефектів?

Усі ліки можуть мати побічні дії, тому зрозуміло, що пацієнти часто хвилюються перед початком лікування. Однак у сучасної АРТ **ризик серйозних побічних ефектів дуже низький**.

Більшість людей або взагалі не відчувають труднощів, або мають лише легкі тимчасові симптоми. Якщо побічні ефекти з'являються, вони зазвичай минають **протягом кількох тижнів**.

- + Багато людей **не мають жодних побічних ефектів**.
- + Якщо вони є, то зазвичай **легкі й короткочасні**.
- + Прийом АРТ стає для більшості людей **звичною частиною щоденного життя**.
- + Серйозні реакції трапляються рідко, але, наприклад, **висип потрібно обов'язково повідомити лікарю**.
- + Інші можливі побічні ефекти лікар перевіряє під час **регулярних контрольних візитів**.

## Можливі побічні ефекти

### Збільшення маси тіла

Деякі препарати проти ВІЛ можуть спричиняти зміни ваги.

Це частіше спостерігається при **інгібіторах інтегрази**, але можливе і при інших ліках. Сам по собі приріст ваги зазвичай **не впливає на вибір схеми лікування**.

Регулярне зважування на початку та під час лікування допомагає вчасно помітити можливі зміни.

### Метаболічні зміни

Деякі ліки можуть впливати на рівень **жирів і цукрів у крові**.

На це також впливає **спосіб життя** — наприклад, харчування та фізична активність. Регулярні перевірки у ВІЛ-центрі, включно з аналізами крові та сечі, дозволяють **вчасно виявити й скоригувати** такі зміни.

### Інші зміни в організмі

Зміни розподілу жиру в тілі, так звана **ліподистрофія**, частіше зустрічалися при старих поколіннях препаратів. У сучасних ліках **вона практично не спостерігається**.

### АРТ і серцеві захворювання

Сучасні препарати проти ВІЛ **безпечні для серця**. Найбільші ризики серцевих хвороб пов'язані не з ліками, а з такими факторами, як **паління, нездорова дієта, малорухливість та нерегулярний прийом АРТ**.

## Хто призначає АРТ?

Високоспеціалізовану допомогу людям, які живуть з ВІЛ, у Чехії надають **ВІЛ-центри**. Там працюють **лікарі-інфекціоністи**, які спеціалізуються на лікуванні ВІЛ-інфекції.

Якщо ви маєте **чеське медичне страхування**, спостереження та лікування у будь-якому ВІЛ-центрі **повністю оплачується з державного медичного страхування** і є **безоплатною для пацієнта**. Якщо у вас немає страхування в Чехії, ви можете скористатися послугами **на платній основі (самооплата)**.

Конкретний ВІЛ-центр можна обрати **на власний розсуд** — за місцем проживання, роботи чи навчання. У процесі лікування можна **змінити центр**, якщо інший буде зручнішим.

Список усіх ВІЛ-центрів доступний на вебсайтах **Чеського товариства допомоги при СНІДі або Товариства інфекційної медицини ЧЛС JEP**.

# Прихильність до АРТ

## Що означає дотримання лікування (прихильність)

Прихильність — це найважливіший чинник, який впливає на успішність лікування. Вона означає приймати ліки **точно за призначенням лікаря**, тобто:

- + приймати їх щодня в один і той самий час,
- + дотримуватися рекомендацій щодо прийому з їжею або натще,
- + уникати можливих лікарських взаємодій,
- + повідомляти лікаря про всі нові ліки, які ви починаєте приймати.

Намагайтеся відстежувати, як часто ви забуваєте прийняти дозу або приймаєте її із запізненням. Про такі випадки відкрито повідомляйте свого лікаря.

## Як отримати підтримку у дотриманні лікування

На початку може бути складно виробити регулярний режим прийому ліків. Допомогти можуть такі кроки:

- + встановіть фіксований час для прийому ліків,
- + користуйтеся тижневим органайзером для таблеток, щоб легко перевірити, чи ви прийняли дозу,
- + використовуйте нагадування в телефоні або годиннику,
- + пов'яжіть прийом ліків із повсякденною дією — наприклад, з чищенням зубів або сніданком,
- + майте запасну дозу ліків на роботі, в машині або у друзів,
- + під час подорожей беріть із собою запас ліків на випадок затримок або ускладнень.

Якщо вам важко звикнути до режиму, можна звернутися по підтримку. Вам допоможе медична команда або програма **Buddy**, яка забезпечує спілкування з людиною, що живе з ВІЛ і має власний досвід лікування.

## Що робити, якщо ви забули прийняти дозу

Іноді кожен може прийняти ліки із запізненням або пропустити одну дозу. Невеликі запізнення не шкодять, якщо це трапляється рідко.

- + Якщо ви згадали, що пропустили дозу — прийміть її, щойно згадаєте.
- + Не приймайте подвійну дозу, якщо вже наближається час наступної.
- + Якщо ви часто забуваєте, порадьтеся з лікарем — можливо, він підбере іншу комбінацію ліків, що краще впишеться у ваш ритм життя.

АРТ ефективна **лише при регулярному прийомі**. Відкрите спілкування з лікарем допоможе уникнути ускладнень і знайти рішення, яке вам підходить.

# Лікарська резистентність

## Що таке лікарська резистентність

Якщо антиретровірусну терапію не приймати регулярно або не за приписом лікаря, вірус ВІЛ може утворити **мутації**, які дозволяють йому виживати навіть за наявності ліків. Це явище називається **лікарською резистентністю (нечутливістю)**.

Резистентність може виникнути до одного препарату, кількох або навіть до цілої групи ліків — це називається **перехресною резистентністю**. Коли вона розвивається, зміни є постійними і обмежують можливості подальшого лікування.

Щоб контролювати вірус, рівень ліків у крові має бути достатньо високим. Якщо пропустити дозу, концентрація знижується, і вірус може знову почати розмножуватись, що підвищує ризик розвитку резистентності. Чим частіше трапляються пропуски або запізнення, тим вищий ризик.

## Коли виникає резистентність

Резистентність розвивається **лише тоді**, коли під час лікування у пацієнта визначається вірусне навантаження. Зазвичай це наслідок повторних пропусків доз або неправильного прийому ліків. У таких випадках лікар розпитує пацієнта про дотримання лікування, можливі побічні ефекти чи лікарські взаємодії, щоб з'ясувати причину. Іноді потрібно провести **тест на резистентність**, щоб обрати новий ефективний режим лікування.

## Як запобігти розвитку резистентності

Найнадійніший спосіб — приймати ліки **щодня і вчасно**. Коли вірусне навантаження стає незначальним, ризик розвитку резистентності є дуже низьким.

## Що таке перехресна резистентність

Перехресна резистентність означає, що стійкість до одного препарату може зумовити **неефективність іншого**, який має схожий механізм дії. Тому правильне та послідовне приймання АРТ є ключем до збереження якомога ширших можливостей лікування в майбутньому.

# Щоденник дотримання лікування

У перші тижні терапії корисно вести **щоденник прийому ліків**. Це допоможе перевірити, чи ви прийняли дозу і в який час.

Можна використати просту таблицю, куди записуєте дати та час прийому. Так ви легко відстежите свій режим і помітите пропуски чи запізнення.

## Приклад запису:

Дата на початку тижня \_\_\_\_\_

	Ранкові ліки і час	Вечірні ліки і час
Пн		
Вт		
Ср		
Чт		
Пт		
Сб		
Нд		

Ведення такого щоденника особливо корисне на початку лікування — допомагає виробити звичку та зрозуміти, як терапія вписується у ваш повсякденний ритм.

# Вибір антиретровірусної терапії (АРТ)

Сучасне лікування ВІЛ базується на поєднанні кількох лікарських речовин, які діють на різні етапи життєвого циклу вірусу. Стандартна схема лікування зазвичай містить дві або три активні речовини з двох різних груп. Іноді до складу входить так званий **бустер** – речовина, яка посилює дію основних препаратів. Більшість цих комбінацій сьогодні доступна у вигляді **однієї таблетки**, яку потрібно приймати **один раз на день**. Існують також **ін'єкційні форми** ліків, що вводяться з інтервалом у кілька тижнів.

## Групи антиретровірусних препаратів

Антиретровірусні препарати поділяються за механізмом дії та хімічною структурою на дев'ять груп:

1. Нуклеозидні/нуклеотидні інгібітори зворотної транскриптази (NRTI/NeRTI)
2. Ненуклеозидні інгібітори зворотної транскриптази (NNRTI)
3. Інгібітори протеази (PI)
4. Інгібітори інтегрази (INSTI)
5. Антагоністи корецептора CCR5
6. Інгібітори злиття (фузії)
7. Інгібітори прикріплення до CD4+ Т-лімфоцитів
8. Інгібітори gp120-з'єднання
9. Інгібітори вірусної капсиди

Стандартний режим АРТ зазвичай поєднує **дві речовини з групи NRTI та третю речовину з групи INSTI, NNRTI або PI**.

## Яка комбінація є найкращою?

Ідеальна комбінація препаратів підбирається **індивідуально** і залежить від багатьох чинників. Під час вибору лікар враховує:

- + стадію захворювання,
- + результати тесту на резистентність вірусу,
- + супутні захворювання,
- + можливі взаємодії з іншими ліками,
- + заплановану або поточну вагітність,
- + спосіб життя пацієнта.

Завдяки широкому вибору сучасних препаратів можна підібрати схему, яка буде **ефективною, безпечною і зручною у використанні**.

## Історія лікування – ваш особистий огляд

Корисно мати власний огляд розвитку вашого лікування. Це допоможе вам і вашому лікарю — особливо якщо змінюється лікувальна команда або ви відвідуєте іншу клініку.

Ви можете записувати:

- + результати аналізів крові (кількість CD4, вірусне навантаження),
- + результати тестів на резистентність,
- + список прийнятих ліків,
- + та причини зміни лікування.

Такі записи стануть у пригоді, якщо ви змінюєте клініку, потребуєте другу думку або звертаєтесь за допомогою поза своїм ВІЛ-центром — наприклад, у відпустці чи за кордоном.

# Словничок

## **Антиретровірусні препарати (АРВ)**

Ліки, які застосовуються для лікування ВІЛ-інфекції. Назва походить від того, що ВІЛ є ретровірусом.

## **АРТ (антиретровірусна терапія)**

Комбінація антиретровірусних препаратів, спрямована на пригнічення розмноження ВІЛ в організмі.

## **CD4+ клітини**

Тип білих кров'яних клітин, які відіграють ключову роль в імунному захисті організму. ВІЛ атакує і знищує саме ці клітини.

## **Прихильність (дотримання лікування)**

Прийом ліків точно за призначенням лікаря — у правильний час і з дотриманням усіх рекомендацій щодо їжі та інших умов.

## **Резистентність до ліків**

Стійкість ВІЛ до одного, кількох або цілої групи антиретровірусних препаратів.

## **Ініціальний режим лікування**

Перша комбінація АРТ, призначена пацієнтові, який раніше не отримував лікування.

## **Мутація**

Зміна у структурі ВІЛ. Деякі мутації можуть викликати резистентність до певних препаратів.

## **Опортуністичні інфекції**

Інфекції, що виникають переважно у людей із сильно ослабленою імунною системою.

## **Післяконтактна профілактика (PEP)**

Місячний курс антиретровірусних препаратів для ВІЛ-негативних осіб після можливого контакту з вірусом.

## **Доконтактна профілактика (ДКП, PrEP)**

Використання препаратів від ВІЛ перед ризикованим статевим актом для запобігання передачі вірусу, призначається для ВІЛ-негативних людей.

## **Побічна дія**

Небажаний симптом або реакція, що може бути спричинена прийомом ліків.

## **Попередньо лікований пацієнт**

Людина, яка вже проходила антиретровірусну терапію в минулому.

## **Наївний пацієнт**

Людина, яка ще не отримувала антиретровірусного лікування.

## **Дикий тип ВІЛ**

Початкова форма вірусу без мутацій, що викликають резистентність до ліків. Більшість людей спочатку інфікується саме цим типом вірусу.

## **Невизначальне вірусне навантаження**

Коли людина живе з ВІЛ та отримує ефективне лікування, кількість копій ВІЛ в 1 мл крові (вірусне навантаження) зменшується. Коли рівні надзвичайно низькі (нижче 200 копій/мл крові), це називається невизначеним вірусним навантаженням.

# Корисні посилання



## Чеське товариство допомоги при СНІДі (Česká společnost AIDS pomoc, z. s.)

Неприбуткова організація, що проводить ВІЛ-консультації, безкоштовне анонімне тестування на ВІЛ, сифіліс і вірусні гепатити В і С, а також надає цілодобову телефонну підтримку.

На вебсайті організації можна знайти інформацію про профілактику, життя з ВІЛ, доступні форми підтримки та контакти на всі ВІЛ-консультаційні центри Чехії.

[www.aids-pomoc.cz](http://www.aids-pomoc.cz)

## Žiju pozitivně

Інтернет-портал Чеського товариства допомоги при СНІДі, створений для людей, які живуть із ВІЛ, та їхніх близьких. Містить практичну інформацію про життя з ВІЛ, проекти підтримки (Kontakt+, Buddy, Léky do domu, тимчасове житло) та актуальні контакти на всі ВІЛ-центри в Чехії.

[www.zijupozitivne.cz](http://www.zijupozitivne.cz)

## Державний інститут контролю лікарських засобів (SÚKL)

Офіційний вебсайт з базою даних усіх лікарських засобів, зареєстрованих у Чехії, включно з інструкціями та інформацією про доступність.

[www.sukl.gov.cz](http://www.sukl.gov.cz)

## Європейське агентство з лікарських засобів (EMA)

Європейська установа, відповідальна за затвердження лікарських засобів і моніторинг їхньої безпеки. На сайті можна знайти докладну інформацію про всі антиретровірусні препарати більшістю європейських мов.

[www.ema.europa.eu](http://www.ema.europa.eu)

## Товариство інфекційної медицини Чеської лікарської спілки JEP

На вебсайті доступні актуальні рекомендації з лікування та профілактики ВІЛ-інфекції в Чехії.

[www.infektologie.cz](http://www.infektologie.cz)

## Національний медичний інформаційний портал (NZIP)

Офіційний портал Міністерства охорони здоров'я Чехії з інформацією про права та обов'язки пацієнтів, медичні послуги та порядок подання скарг.

[www.nzip.cz/clanek/1075-prava-a-povinnosti-pacientu](http://www.nzip.cz/clanek/1075-prava-a-povinnosti-pacientu)

## Державний інститут охорони здоров'я (SZÚ)

Публікує актуальні епідеміологічні дані про поширення ВІЛ у Чехії.

[www.szu.gov.cz](http://www.szu.gov.cz)



Цей матеріал було перекладено та адаптовано з англійського оригіналу «Introduction to ART» Чеським товариством допомоги при СНІДі (Česká společnost AIDS pomoc, z. s.) у 2025 році.

Це брошура створена за фінансової підтримки Міністерства охорони здоров'я Чеської Республіки та за професійної гарантії Чеського товариства інфекційної медицини (CZS JEP).



MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ  
ČESKÉ REPUBLIKY

